

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, sobota 24. februarja 1951

LETO XII, ŠT. 47 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DFN

Janez Žunič, predsednik OOOF v Crnomlju

BELA KRAJINA PRED VOLITVAMI

V okraju Crnomelj so priprave za volitve v polnem teku. Na vaških sestankih volilci razpravljajo o kandidatih našega okraja. Ocenjujejo delo dosedanje republiške skupščine, obravnavajo politično situacijo v svetu, ugotavljajo vlogo Jugoslavije in njen mednarodni ugled, ki si ga je pridobila s svojo politiko v borbi za mir v svetu, za svobodo, enakopravne odnose med narodi, s svojo globoko ljudsko demokratičnostjo v upravljanju države preko zborov volilcev, svetov državljanov, redno volilnosti političnih in oblastivnih organov in pa z upravljanjem proizvodnih podjetij preko delavskih svetov in upravnih odborov, kar je vzbudivalo pozornost vsega naprednega človeštva. Poleg tega pa pretresajo tudi vprašanja gospodarskega značaja in naloge, ki so pred njimi.

Ni težko ugotoviti, da je tudi Bela krajina po osvoboditvi kljub vsem težavam dosegla lep gospodarski napredek. Zato se našim volivcem ne bo težko odločiti za to, ali bodo šli na volitve in oddali svoj glas za kandidate OF.

Povsod so nova in obnovljena stanovanjska ali gospodarska poslopja. Vidijo se novi mostovi, tovarne Belsad in tovarne učil in Crnomlju, kateri sta začeli industrializacijo Bele krajine. Nova rudniška kolonija in dela na razširitvi rudnika, zdravstvene postaje, elektrificirane vasi, vse to govori o napredku. Obnavljajo se in organizirane nižje gimnazije, katerih je v Beli krajini 6, šole učencev v gospodarstvu, itd. V vseh teh ustanovah se danes vzgaja ob finančni podpori oblasti naš mladi strokovni kader. Tako je omogočeno, da danes naša mladina študira doma. Na zapuščenih in že dolgo za nemarnih površinah rastejo in se prebujajo skozi težavo nova kmetijska država posvetila in kmetiče delovne zadruge. Ta posvetila se razpolagajo s stroji, o katerih in stari Jugoslaviji nismo niti sanjali.

Za obnovu podeželja in dvig kmetijske proizvodnje v Beli krajini je bilo vloženo cca 137.860.731 din.

Obnovljenih stanovanjskih poslopj od 1. 1945—1950 484 hiš in gospodarskih poslopj 1284. V obnovi podeželja je bilo vloženo 115.000.000 din, za dvig kmetijske proizvodnje 20.310.731 din, v gozdarstvo 2.370.000 din, v gradnje mostov, obnovu rudnika in gradnja kolonije, tovarne, postaje Metlika, zadržne domove, silose in ostale gradnje splošnega pomena je bilo vloženo 133.001.000 din. Za elektrifikacijo 147 vasi (brez vojno 3 vasi), lokalno industrijo (livarna, apnenca, lesno podjetje v Zoran), lokalno obrt, popravilo in gradnjo cest, vodovodov itd. je bilo vloženo 38.378.800 din, v prosvetne namene od osvoboditve do danes, za obnovu sol, inventar, stipendije dijakov v okraju, vzdrževanje dijaškega doma v Metliki in Crnomlju, vzdrževanje gimnazije itd. pa 23.455.000 din. Za socialno skrbstvo 60.695.454 din. Od tega samo za vzdrževanje doma onemoglih v Metliki 4.869.843 din.

Skrb za vojne invalide se izraža v cca 10.100.000 din invalidnine. Uvoženega blaga za prehrano Bele krajine je bilo v letih 1948—1950 4.590.758 kg, odkupljeno v okraju 1.600.567 kg. Uvoženo trgovsko blago (obleka, obutev, gnojila itd.) pa v vrednosti 210.500.000 din.

Kdor torej še danes govori, da Bela krajina ni upoštevana, nima prav. Navedene številke kažejo, da mi od skupnosti prejemamo več, kakor ji dajemo. Ti primeri nam dokazujejo, da se je pri nas nekaj spremenilo, in sicer spremljamo na boljše, premaknili naprej. Napravilo se je več v teh najtežjih povojnih letih, kakor v stari Jugoslaviji 20 let. Pred temi ugotovitvami ne smemo nikoli zapirati oči naši ljudje.

Brez dvoma, da se zaradi tempa našega razvoja pojavljajo tudi napake, ki izzivajo iz prenehanja aktivnosti in političnega dela frontnih organizacij. Velikokrat so pomanjkljivosti tudi zaradi posameznikov, ki ne upoštevajo koristi skupnosti.

Mnogokrat se nepravilno ravna z obdeljivimi zemlji, kvarijo in uničujejo se stroji, nepravilno se obremenjujejo posamezniki pri obveznih oddajah, nepravilno se delijo živilske nakaznice in trgovsko blago itd. Vse to dela na terenu slabo politično razpoloženje. To izrabljajo naši sovražniki, ki trobijo, da je sistem tak.

Ob teh ugotovitvah se moramo vsi zavedati, da bomo le z aktivnim sodelovanjem vseh pri izvedbi posameznih nalog in odpravi napak lahko s se hitrejšimi koraki spopadli naprej po poti gospodarskega, političnega in kulturno-prosvetnega razvoja.

Vse naše organizacije, vsa društva ter zruge in vse državljane čaka še veliko dela. Se niso popolnoma obnovljene naše v vojni opustošene vasi, potrebno je elektrificirati še okrog 25% vasi, do kraja obnoviti šole in zidati nove, graditi stanovanjska poslopja, zlasti v večjih krajih, zgraditi celo vrsto mostov, cest in poti, razviti našo obrtno in ročno delavnost, vso pozornost in skrb posvetiti kmetijski proizvodnji, sadjarstvu, vinogradništvu in živinoreji. Povečati obdelovalne površine in izboljšati rodovitnost. Zato bo potrebno več skrbi in razumevanja za peskanje in kilišne zemljišče. Ne smemo pozabiti na čiščenje z raznim grmovjem zaraslih zemljišč. Borbo za povečanje krmnih pridelkov spada na eno izmed prvih

mest, gradnja silosov za kisanje zelene krme itd.

S povečano pažnjo moramo skrbeti za ureditev socialno-zdravstvene službe, rešiti vprašanje higijene po naših vaseh in mestih, ureditev vodovodov, vodnjakov in studencev itd.

Pogoj za vse te naloge pa je poglobljati patriotično zavest, s katero so Belokranjci v času narodno osvobodilne borbe bili svetel lik naše ljudske revolucije.

Prav sedaj ob pripravah na volitve v republiško skupščino so se pričela obravnavati ta vprašanja, potrebno pa jih je reševati, napraviti plane dela in pristopiti k izvedbi nalog.

Boj z zaostalostjo — ODGOVORNO DELO LJUDSKEGA ZDRAVNIKA

Zdravnik Ivo Kastelic je prišel v Ilirsko Bistrico maja 1948. Pred njim so v treh letih kar štirje zdravniki zapustili mesto okrajnega zdravnika, nekateri, ne da bi počakali premostitvenega dekreta. Da je nezdružljivo, so se izgovarjali. Dr. Kastelic je bil poslan za 14 dni, dokler ne pride stalni zdravnik, ki ga pa ni in ni bilo. Tako je ostal. Zdravstvene razmere v okraju so bile takrat res obupne, posebno v oddaljenih predelih. Razsajalo so nalezljive bolezni — tifus, krvava griza in druge. Novi zdravnik je odkril izredno veliko umrljivost otrok, ki je bila po podatkih takrat največja v Sloveniji. Za zdravniško pomoč je služila tedaj v okraju ena sama ambulanta in to za 24.000 prebivalcev. Tudi zdravnik je bil takrat en sam in mu je bila v pomoč tudi ena sama medicinska sestra. Dr. Kastelic takole pripoveduje: »Dela je bilo takrat čez glavo. Sam nisem vedel, česa naj se najprej lotim. Ni bilo lahko začeti. Teren je izredno težak, vasi oddaljene v hribih, prevoznih sredstev ni bilo. Pešačil sem v vsakem vremenu in ob vsakem času. Največja težava pa je bila z ljudmi. V vaseh so kulturno zaostali, da se moram pri svojem delu še danes boriti z vkošenimi pojavi vraževernosti. Kaj zdravnik! Mnogo bolj so zaupali vaškim padarjem in mazačkam, zato ni čudno, da so se bolezni širile z neovirano silo. Dobesedno iskati sem moral posamezne primere bolezni, da sem lahko dalje ukrepal.

Ze prvo leto je dr. Kastelic odprl štiri terenske ambulante v Podgradu, Knežahu, Jeršanah in Zabičju ter poleg teh še osem materinskih posvetov.

V torek so začeli betonirati pregrado velike hidrocentrale na Drini

Po treh letih obsežnih priprav so na gradbišču velike hidrocentrale pri Zvoniku na Drini začeli betonirati pregrado. Začetek betoniranja so razglasili z zvoki sireni in z eksplozijami min. Ob 14. uri je brigada Huseinovića ob navzočnosti inženirjev, tehnikov in predstavnika delavskega sveta vgradila v temelje, izkopane v skali, prvi kubični meter betona, ki so ga pripeljali do mesta vgraditve po žičnem žerjavu. Se pred začetkom betoniranja je komisija strokovnjakov pregledala pripravljene izkopi za temelje.

Pri gradnji visoke zagatne stene za izsušitev stavbene jame in pri izkopu so morali predlamskim in lani premagati velike težave, preden so ukrotili Drino, ki je ponovno narasla in ograjala že izvršeno delo. Dno reke je na mnogih mestih propuščalo vodo, napeljed pa so le, četudi z velikimi težavami osušili tisti del rečne struge, kjer je treba najprej zgraditi pregrado.

V pregrado hidrocentrale pri Zvoniku bo treba v celoti vgraditi okrog 250.000 kubičnih metrov betona. Ko bo

Novi most nad Lahinjo v Crnomlju

valnic in se s tem lotil reševanja bistvene vprašanja — zaščite matere in otroka. Polagoma je dosegel, da so mu poslali v pomoč tudi pomožni zdravniški kader in je tako razmestil po terenu šest medicinskih sester in deset babic, tako da mu je zdaj delo olajšano. Medicinske sestre vodijo tudi štiri terenske lekarnice, za nujne primere pa sta na terenu tudi dve zobni postaji.

Največji uspeh je dosegel dr. Kastelic s tem, da si je pridobil zaupanje ljudi, vendar je bila pot do tega uspeha težavna. Vsak teden je obiskal vse svoje področje, predaval, svetoval in iskal bolnike. Pomagala mu je tudi Ljudska prosveta in organizacija AFZ z zdravstveno-prosvetnim delom po vaseh, kjer o higijenskih razmerah ni bilo govora. Bili so primeri, ko v samsamnih vaseh ni bilo niti enega stranišča in podobno. Mladi zdravnik je splošno naletel na nerazumevanje celo pri oblastnih organih, ker se jim je zdelo odveč suvajati novotarijete in se je moral za vsako malenkost sam boriti. Sanitarna inspekcija je sploh ni obstajala in je dr. Kastelic sam storil potrebne korake za ureditev vodovoda, vodnjakov itd.

Danes je dr. Kastelic zadovoljen sam s seboj in s svojim delom zadnjih let. Z vztrajnostjo mu je uspelo mnogo urediti. Dvakrat mesečno se sestaja s svojimi medicinskimi sestrami in babicami, tak da "na iz njihovih poročil stalen pregled o zdravstvenem stanju na svojem delovnem področju.

Ljudje ga ljubijo in spoštujejo, saj jim sledi njih in z njimi, vedno pripravljeno pomagati in reševati.

»Ni lepšega in večjega občutka, kakor ga imam, ko pridem v vas in mi srečna mati pokaže zdravega otroka rekoč: »Tovariš doktor, tega ste rešili, hvala vam!«, in je v glasu polno hvaležnosti in zaupanja.

Dr. Kastelic je našel pot v njihova srca prav z nesebičnim delom in človeškim razumevanjem ter z iskrenim namenom resnično pomagati. On sam pozna revščino in trde razmere, saj je sin delavskih staršev in se je že od svojega 15. leta dalje moral sam prebijati skozi življenje. Tako je postal eden tistih skritih junakov, ki jih sicer ne poznamo, ker so preveč zakopani v svoje delo.

Dopolndne dela v ambulanti, popoldne v skromno, a prav lično urejenem dispanzerju. Samo zadnji četrtki je imel okrog 250 pregledov. Poleg tega vodi sanitarno inspekcijo in je član številnih komisij. Njegov dan je izpolnjen do skrajnosti, a žrtvuje tudi noči, če je v nevarnosti človeško življenje. Naslednji dan pa spet teče delo nemoteno naprej, čeprav ponoči ni zaslišel očesa. A tega navadno bolniki ne vedo, ker je prav tako miren in prijazen kakor vselej. Le na obrazu se mu poznajo sledovi utrujenosti.

V Vojvodini že pridno sejejo

Letos so zaradi ugodnega vremena začeli sejati v Vojvodini že sredi, ponekod pa celo že v začetku februarja. Lani so začeli pomladansko setev šele v začetku marca, letos pa je bilo do 21. februarja posejanih že nad 14.000 katastrskih jut, toliko kakor lani do 10. marca. Zlasti so pohitele s setvijo kmetiče delovne zadruge. Posejale so štirikrat večje površine kakor privatni kmetje.

V sušnem januarju in prvi polovici februarja je ograjala jesenske posevke močna košava. V zadnjih dneh pa je po vsej Vojvodini močno deževalo. Ta milih, toplih dež je zelo spodbudil rast jenskih in pomladanskih posevkov. Suhega mraza, ki bi škodil posevkom, se po mnenju strokovnjakov ni več bati.

Generator za hidrocentralo Medvode bo letos dovršen

V zagrebški tovarni »Rade Končar« bodo prihodnji mesec dovršili dva hidrogenatorja po 1200 kilovoltamperov, ki sta namenjena hidrocentrali na Slapu Zete v Crni gori, nato pa bodo začeli graditi tudi generatorje za hidrocentralo na Glavi Zete. Lepo napreduje tudi gradnja največjih hidrogenatorjev, ki je zlasti olajšana, odkar imajo v tovarni velikansko strožnico, težko 300 ton, ki so jo postavili ob koncu lanskega leta. Na tej strožnici sedaj lahko obdelujejo največje dele generatorjev.

Velikanski generator za hidrocentralo Zvonik, ki bo imel 30.000 kilovoltamperov, bo dovršen do konca letošnjega leta. Prav tako bodo letos dovršili generator za hidrocentralo v Medvodah, ki bo imel zmogljivost 12.000 kilovoltamperov. Medtem pa v tovarni pripravljajo vse, kar je potrebno, da bodo začeli graditi prvi generator za našo največjo hidrocentralo v Jablanici, generatorje za hidrocentralo Vrla I. v Srbiji, kakor tudi vrsto drugih generatorjev za naše hidrocentrale.

Center za informacije Zdrženih narodov v Beogradu

Beograd, 23. febr. (Tanjug). Center za informacije Zdrženih narodov v Beogradu, ki je bil ustanovljen v decembru, je pričel delati v novih prostorih na Bulvarju Rdeče armade št. 1. Pričetek delovanja je obeležen med drugim s predavanjem o delu oddelka za informacije Zdrženih narodov in njegovih centrov, ki ga je imel v beograjskem radiu direktor tega centra Milan Hofman.

Center za informacije širi med narodi sveta obvestila o delu, ciljih in načelih Zdrženih narodov. Končni cilj oddelka za informacije je, da bi čim večje število narodov, skupin in posameznikov podprlo Ustanovno listino Zdrženih narodov, katere poglavitni cilj je boj za ohranitev miru in za mednarodno sodelovanje.

Center za informacije v Beogradu bo izdal svoj vestnik, skliceval ob časa do časa tiskovne konference in razvil svojo delavnost s filmi, fotografijami in predavanji s projekcijami.

Ameriške čete prodirajo počasi proti severu

Ameriški rušilci že deveti dan bombardirajo pristanišče Vonsan

Tokio, 23. febr. (AFP). Današnje poročilo vrhovnega poveljstva generala Mac Arthurja pravi, da so ameriške in južnokorejske sile napredovale na osrednjem delu južnokorejske fronte, na območju Pjongčanga, za 4 km ter imele precejšnje uspehe severno od Cečona.

Na fronti pri Vondžuju in Cipjongju so ameriške in južnokorejske sile napredovale ponekod od 4 do 5 km. Na vzhodnem delu korejske fronte so ameriške in južnokorejske enote napredovale za 6 km, na zahodnem delu fronte pa so operirale predvsem patrulje. Ameriške patrulje so prekorčile reko Han severozahodno od Jangpoja.

Ameriško letalstvo je večeraj izvedlo 640 poletov nad Severno Korejo ter bombardiralo predvsem kopne sile. Ameriška križarka »Manchester« je večeraj prodrla globoko v pristanišče Vonsan in začela obstreljevati severnokorejske obalne postojanke iz neposredne bližine.

Ameriški rušilci obstreljujejo že deveti dan pristanišče Vonsan.

Poročilo severnokorejskega vrhovnega poveljstva pravi, da so severnokorejske čete zadale velike izgube enotam VII. in IX. južnokorejske divizije vzhodno in južno od Pjongčanga.

Skrbniški svet OZN razpravlja o pacifiških otokih

Lake Success, 23. sebr. (Tanjug). Skrbniški svet nadaljuje razpravo o upravljanju pacifiških otokov. Pod ameriškim skrbništvom je okrog 1500 otokov, od katerih je bil znaten del med drugo svetovno vojno pod japonsko okupacijo. Avstralski in britanski predstavniki sta izjavila, da so bili doseženi pomembni uspehi na teh otokih, zlasti na prosvetnem področju. Sovjetski delegat Soldatov je napadal ZDA zaradi preselitve domačega prebivalstva z otokov Bikini, ki jih je ameriška vlada uporabila za eksperimente z atomsko bombo. Ameriški delegat je izjavil, da dobiva preseljeno prebivalstvo vso potrebno pomoč.

Pakt o človeških pravicah Razprava v Ekonomsko-socialnem svetu OZN

Santiago de Chile, 23. febr. Ekonomsko-socialni svet je začel proučevati XII. mednarodni pakt o človeških pravicah. V sedanjih razpravah je poglavitno vprašanje ekonomske, socialne in kulturne pravice, ki so jih stavili v pakt na zahtevo jugoslovanske delegacije na lamskem zasedanju Generalne skupščine. Sedaj sta dva člana Ekonomsko-socialnega sveta — Pakistan in Urugvaj predložila Svetu skupno resolucijo, ki zahteva, naj bi pripravila Generalna skupščina glede pakta o človeških pravicah prenesli na komisijo Zdrženih narodov za človeške pravice, ki mora nadaljevati svoje delo pri izdelavi pakta o človeških pravicah. Skupna pakistansko-urugvajska resolucija predlaga nadalje tudi, naj bi predstavniki posebnih agencij in predstavniki organizacij, ki se ukvarjajo z vprašanjem človeških pravic, sodelovali na VII. zasedanju komisije za človeške pravice ter pri izdelavi posameznih členov o ekonom-

skih, socialnih in kulturnih pravicah. Ta komisija naj bi predložila na XIII. zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta, ki bo še letos, nov osmtek mednarodnega pakta o človeških pravicah. Pakistansko-urugvajska resolucija prav tako poudarja, da je treba zagotoviti izvedbo pakta v kolonijah in drugih nesamoupravnih področjih na svetu.

Razen pakistansko-urugvajске resolucije, ki med drugim naštevava ekonomske in socialne pravice, ki naj bi bile vključene v pakt. Med splošno razpravo pa sta delegata Velike Britanije in ZDA očitala ZSSR, da s svojim odklonilnim stališčem in izrabljanjem razprave v propagandne namene ter za napade na ZDA v resnici sabotira sprejetje konkretnih sklepov o tem vprašanju.

Ko bo končano glasovanje o predloženih resolucijah, bodo lete izročili komisiji za človeške pravice, da bi lahko dokončno izdelale besedilo pakta o človeških pravicah.

Izstopi iz KP Italije se vedno bolj množijo

Rim, 23. febr. (Tanjug). Rimsko časopisje poroča o novih izstopih iz KP Italije in ANPI (Nacionalno združenje italijanskih partizanov pod vodstvom KP Italije) ter poudarja, da je kriza v KP Italiji čedalje hušja.

Člani sekcije ANPI v Ascoliju so se ločili od informbirojskega vodstva organizacije in izstopili iz združenja. Časopisje piše, da je vodstvo KP Italije poslalo svojega odposlanca v San Benvenuto del Tronto, kjer je bila večeraj ustanovljena prva sekcija novega neodvisnega delavskega gibanja, ki naj bi preprečil razširitev gibanja. Podelska izdaja »Unitas« poroča, da so v Mantovi izkličili iz Partije 3 šlane, meč njimi tudi Bartazzonija in Bonveclija, ki sta živela dolga leta v Sovjetski zvezi in sta bila nadvse priljubljena med člani. Oba sta obtožena izdajstva v prid sovražnika.

Iz Ascolija poročajo, da je tajnik krajevne sekcije Nennijeve socialistične stranke Marzetti izstopil iz stranke in sestavil neodvisno socialistično skupino, ki ima že 44 članov.

De Gasperi odklanja prenosno vlado

Rim, 23. febr. (Tanjug). Na seji parlamentarne skupine demokršćanskih poslancev, na kateri so obravnavali vladni predlog o širokih pooblastilih, se je predsednik vlade De Gasperi dotaknil stališča nekaterih demokršćanskih poslancev, ki povezujejo svojo privolitve v pooblastila z zahtevo po prenosni vladi. Prenosna vlada naj bi zajela tudi zunanega ministra grofa Sforzo, obrambnega ministra Pacciardija, finančnega ministra Pelo in ministra za trgovino in industrijo Tognija.

De Gasperi je izjavil, da bi vladno krizo v sedanjem trenutku tolmačili v inozemstvu kot krizo Atlantskega pakta in da bi se tem položajem Italije precej poslabšal. De Gasperi je nato dejal, da so zahtevana pooblastila samo varnostni ukrepi in da bo vlada ustanovila potrebne organe za svojo notranjo zaščito kakor tudi sklenila pogodbe z ZDA o pomoči.

Perkins o četverni konferenci

New York, 23. febr. (Reuter). Pomočnik ameriškega zunanjega ministra za evropska vprašanja George Perkins je izjavil po vrnitvi iz Evrope, da so evropske države večinoma za konferenco štirih velesil, vendar pa dvomi, da v njen uspeh. Perkins je naglasil, da so evropske države pripravljene prispevati svoj delež k ohranitvi svetovnega miru.

Britanski demanti o Clementisu

London, 23. febr. (AFP). Britansko ministrstvo za zunanje zadeve je demantiralo poročilo nekega londonskega časopisa, da je bivši češkoslovaški zunanji minister Clementis prošil Vel. Britanijo za zavetišče. V dobro poučenih britanskih krogih so mnenja, da je Clementis v zaporu v neki vzhodnoevropski državi.

NOVA SLOVENSKA OPERA

V ljubljanski Operi bo v nedeljo, 25. febr. krstna predstava nove slovenske opere »Deseti brate«, ki jo je uglasbil naš znani skladatelj in dirigent Mirko Polič. Delo, ki ga je avtor sam označil za 11. d'sko opero, in za katero sta libretista M. in M. napisala besedilo »po narodnem izročilu in J. Jurčiču«, je vsekakor nov, pomemben prispevek v dostojni rezultatih razmeroma skromni slovenski operni literaturi. Dejanje Poličevega »Desetega brata« odlikuje predvsem izvirna operna dramaturška gradnja, odlika, ki jo je doslej imela le malokatera domača opera. Glasba je metodno bogata, napisana kot nalašč za pevca, a kot resnično ljudsko operna glasba se mestoma tudi s pridom opira na narodne motive in narodno pesem. Zgodba je ohranila vse bistvene poteze in glavne osebe znanega Jurčičevega romana, edino časovni premik v sredino 19. stoletja se je avtorju kot dobremu poznavcu operno dramaturških zakonitosti zdel nujen, da bi s tem pridobil nove možnosti zapleta in razpeta opernega dejanja. Nedeljska predstava veka kot krstna predstava, premetra pa bo v ponedeljek, den 26. t. m.

VREME

Vremenska napoved za nedeljo: Zjutraj po košini megla, čez dan zlasti popoldan naraščajoča oblačnost.

